

Universitätsbibliothek Wuppertal

L. Annaei Senecae Tragoediae

Seneca, Lucius Annaeus <Philosophus>

Amstelodami, 1662

Actus quartus

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-770](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-770)

ACTUS QUARTUS.

HERCULES. THESEUS. AMPHITRYON,
MEGARA.

Hercules à cæde Lyci reversus advocatis Diis sacra facturum in furorem vertitur, & cædè uxoris & uxoris uxoris Phœbas Agæge Phœbis suam uxorem cum liberis occidit, deinde in somnum labitur.

Herc. **U**ltrice dextra fufus aduerso Lycus 895
Terram cecidit ore: tum quisquis comes
at tyranni, jacuit & pœnæ comes.
c sacra patri victor & superis feram,
Cæsisque meritas victimis aras colam.
Te, te, laborum socia & adiutrix, precor, 900
Belligera Pallas, cujus in læva ciet
Ægis feroces ore saxifico minas.

Adite

895. *Ultrice dextra fufus*] Etruscus, *Vitricæ*. Idem sequenti, *cecidit*, pro quo *pugnauit* Gruterus, non *petiuit*. Gronovius.

896. *Terram cecidit*] Solus forte Aristides Orat. contra proditores mysteriorum, ea negat Herculi contigisse, quæ de furore illius hoc actu narratur. *Delirius*. Cur Critici retinere maluerint? *Terram petiuit*: an quia minus Latine? at dicitur, opinor, *cadere pugnâ, calcibus*, &c. an quia prima syllaba producitur? ita arbitrabatur amicus meus: falso, nam & infra ecce versu 1036. *Tibi hunc dicatum maximi conjux Iouis Gregem cecidi*. & Iuvenalis Satyrâ III. *petulans qui nullum forte cecidit*. Bonum igitur factum, quod lectionem omnium m. ff. revocaverim, ejectâ aliâ spurâ. Ceterum quod placet Commentatori novo, fortes fere terram momordisse, ne quis gemitus antea actâ vitâ indignus à circumstantibus exciperetur; haud ei accesserim, gnatus tale ab omnibus promiscue fieri, qui proni cadunt, proni, inquam: cadiunt namque etiam in latera, in ter-

rum; ut plucibus demonstravi in Dissertatiunculis meis ad Cornelium Tacitum. Gruterus.

899. *Meritas aras*] Deorum sic meritum. *Farnabius*. Quibus pro accepto beneficio victimæ debentur. sic sumunt Ovidius & alii, quos congerit Briffonius l. 1. Formul. pag. 114. *Detr.*

900. *Laborum socia*] Pallas Herculi se ad omnia certamina ducem præbuit, & Hercules quandocumque sibi contra hostes, quorum metuenda vis videbatur, tela dirigenda, in Minervæ auxilio spem ponebat. auctor Aristides orat. in Minervam, eo respicit. *Id.*

901. *Belligera*] Quam belli & consilii Deam (ut quæ clypeo & hasta armata è Iovis cerebro sit nata) Hercules in omni certamine præsentem habuit ducem, præsidem, auxiliatricem. *Farn.*

902. *Ægis*] Vide Agamem. v. § 24. *Idem*. Scutum Palladis, cui Medusæ caput infixum contextum pelle capræ Amaltheæ; quam poëta modo Iovi, modo Palladi tribuunt. Martialis ait fuisse thoracem Palladis, Musæus & Homerus Iovis thoracem: Lactantius Iovis

ACTUS

me colore quidem
tinus Stateges
s transfus ab
erum mare ab
vitiium. Præde
, quos Iherua

oris Oceanii, pro
arnabius.

Et ipsi inferis de
ra timeamus. In
portentes & atro
to divinitus in
ficus] Sacrificæ

culi sacra, qua
ad inferos. alii
oa populo in app
bi coronam con
Idem.

Adsit Lycurgi domitor & rubri maris,
 Te & virenti cuspidem thyrsiferens:
 Geminumque numen, Phœbus & Phœbi soror, 905
 Soror sagittis aptior, Phœbus lyræ;
 Fraterque quisquis incolit cœlum meus,
 Non ex noverca frater; huc appellite
 Greges opimos. quidquid Indorum seges,
 Arabesque odoris quidquid arboribus legunt, 910
 Conferte in aras; pinguis exundet vapor.
 Populea nostras arbor exornet comas:
 Te ramus oleæ fronde gentili tegat,
 Theseu. Tonantem nostra adorabit manus:
 Tu conditores urbis, & silvestria

915
Tru-

Iovis clypeo, Seneca & Pausanias Minervæ scuto inducunt. Palladis autem hic habitus, pro lorica, ei pellis Pallantis necati; in casside, Typhon cælat; in dextra, hasta plusquam cubitum quatuor; in læva scutum cum eburneo Gorgonis capite; in talis, pennæ ejusdem Pallantis & pone cubans draco. dicitur è Iovis capite hastam vibrans, unde & nomen sortita, profuissè. Eadem belli præses & oleæ inventrix fingitur: quia videlicet justis bellis pax invenitur, & bella ad pacem stabiliendam geri debent. *Delrius.*

903. *Lycurgi*] Bacchus, qui, Lycurgi Thraciæ regis vites omnes è Thracia in Bacchi odium excindere conantis falcem in sua cura convertit, illum furore immisit, quo correptus uxorem & liberos trucidavit, ipse denique à Pantheis in Rhodope dilaniatus est. *Farn. Rubri maris*] Quod Bacchus transeçtus Indiam primus devicit, Thyest 370. *Idem.*

904. *Cuspidem*] Pampinis involatam hastam. supra v. 72. *Idem.*

905. *Phæbus*] Diana semper venatrix. Apollo Arcitenens & ἑρηβολός, sed lyræ sibi à Mercurio donatæ sepe vacans: Musarum scilicet præsidio celebris. *Farnab.*

907. *Fraterque*] Et cuiunque indiget Iovis filii sunt, sed non ex Iunone. *Idem.*

908. *Huc appellite*] Admove te huc ô famuli victimas pinguiore. *Idem.*

909. *Opimos.*] Oves lætæ, porci eximii, boves egregii dicebantur vel opimi. *Idem. Quidquid*] Quicquid aromatum vel thuris præbet India terra ferax & Arabia. *Idem.*

910. *Odoris*] Odoriferis arboribus, Oed. 117. *Idem.*

911. *Pinguis*] E victimis incensis pinguis vapor, id est, *ἄριστος* exundet, alii leg. *exudet.* vel *thus pingue.* *Idem.*

912. *Populea*] Supra v. 893. *Idem.*

913. *Gentili*] Theseus enim rex Athenarum. Olea autem ejusdem urbis propria est, utpote pacis symbolum, nata in contentione Palladis cum Neptuno de nomine & tutela urbis. *Idem.*

915. *Dii conditores*] Hanc vitio natam scripturam omnes fatentur. Post Delrii & Gruteri conjecturas adscripterat illustri manus: *Dii condita artes.* Sed verum expectandum fuit ex membranarum Etruscis. Hæ tres hos versus cum quarto dimidiato continuant in persona Herculis; verba autem sic concipiunt: *Tu conditores: mox, nobili*

HER
 Tracis antra
 Latæque reg
 Dæ thura fl
 Mnos cruent
 Hæc. Uim
 Libre polle
 Tussisset ar
 Pœst, magi

Vila Liben
 con apu
 des. Scilicet
 adhibet lo
 beto dco p
 nom. Nam
 cui, asse
 an, deinde
 sculit, & ch
 Thæsa, mo
 aus cum Th
 mium. Hæc
 moneri; q
 Hæc talem
 hancione
 ere chæz, r
 cionem, d
 cum, ab Hæ
 ingam, om
 Gœmæ. C
 Gœmæ m
 di; & hanc
 Mænia d
 Thæmæ
 natio. Hæ
 roni hæc
 canit hæ
 ematrim
 nam, & au
 Alii legun
 illis serpe
 i Cælio cæ
 916. Tru
 di, & Cæ
 mo. nam
 meo vocet
 indici. Hæ
 in Zetiv; C

Trucis antra Zethi, nobilis Dircen aquæ,
 Laremque regis advenæ Tyrium coles.
 Date thura flammis. Amph. Nate, manantes prius
 Manus cruenta cæde & hostili expia.
 Herc. Utinam cruorem capitis invisi Deis
 Libare possem, gratior nullus liquor
 Tinxisset aras. victima haud ulla amplior
 Potest, magisque opima mactari Iovi,

Quam

bilis Dircenæque; quod est, nobilis Dircen aqua: & in fine tertii, Tyrium coles: Sensu prompto & aptissimo: Ego adorabo Iovem; tu, Theseu, veneraberis deos patrios & penates Thebanorum. Nam Thesea prævertetè precari, antequam thus esset impositum aræ, deinde in mediis precibus hoc recordari, & thura poscere; aut hic præire Thesea, mox continuare Herculem, aut cum Theseus jam incepisset, deum Herculem ab Amphitruone moneri; quæ vulgata significat: aut Herculem tanto ambu & circumlocutione sacrorum ministris poscere thura, vel denique Thesei precationem, dum accelerare vult sacrum, ab Hercule interpellari: hac, inquam, omnia paria monstrata sunt. Gronovius. Conditores] Cadmum, qui Iovis monitu primus Thebas condidit, & Amphiona, qui restudinis à Mercurio donatæ sono saxa ad arcis Thebanæ constructionem traxit. Farnabius. Silvestria] Speluncas Cithæronis Bœotia montis, quo Dircen vitulis soluta Antiope fugiens peperit enutrivitque Zethum agrestem, immanem, αἰμοσύ cum fratre Amphione. Alii legunt, Ceti, ut sit antrum immanis illius serpentis & ingentis & instar Ceti à Cadmo casti, supra vers. 259. Farn.

916. Trucis antra Zethi] Alii, Thebi, al. Ceti. utrumque falsum existimo. nam quum deos urbis conditores invocet, non dubito quin ex Apollodori Bibliothecæ lib. 3. legendum sit Zethi; Γαρεῖ Ζῆθος ὄρεος.

ἀφ' ἧσ' ἡ πάλις; Ὁῆδ' οὐκ. verum si hoc nomine serpentem intelligas, ut veteres Glossatores omnes, heretis. serpentem enim occidit Cadmus, Cadmum vero Zethus. adde quod serpentem qui ad fontem Dircen à Cadmo necatus fuit, Dercyllum Euripidis interpretes Græci nominat. Commel. Dircen aqua] Vid. Theb. v. 126. Farn. Dircen quia Antiopeam, Amphionis & Zethi matrem, persequabatur; ab iis crudeliter necata, ut declarat Nicotates in Cypris, postea in fontem conversa fuit, Euripid. in Bacchis. Delr.

917. Regis advena] Cadmi à Tyro huc advecti quæsitum forem Europam. Farnabius.

918. Manantes] Nam sacra manus à cæde recentes Attrellare nefas donec sæ flumine vivo Ablueris. Idem.

920. Capiti] Tyranni. Idem.

923. Opima] Sicut oves pinguiores & candidiores, lecta; & porci maximi, excepti ad sacrificia eximit, sic boves totius armenti pulcherrimi & electissimi, egregii, vel optimi. ideo sic ait, *victima opima*; ut & Seneca 1. de beneficiis. & in Oedip. & Plinius lib. 10. & Ovid. 4. de Ponto Eleg. 9. *Albæ opimorum colla ferire boum.* Varro lib. 2. de re rust. *Boves alites ad sacrificia publica saginati, dicuntur opimi.* Festus autem: *Hostia, inquit, opime, præcipua, pinguis: & spolia opima, magnifica & ampla. Græci ἡγεμῶνες λέγουσιν* vocant, ut Plutarch. in Marcello. Etymologiam nominis Plutarchus tradidit in Romulo. Delrius.

Quam rex iniquus. *Amph.* Finit genitor tuos
 Opta labores : detur aliquando otium, 925
 Quiesque fessis. *Herc.* Ipse concipiam preces
 Iove meque dignas. Stet suo cœlum loco,
 Tellusque & æther : astra inoffensos agant
 Æterna cursus : altâ pax gentes alat:
 Ferrum omne teneat ruris innocui labor: 930
 Ensesque lateant : nulla tempestas fretum
 Violenta turbet : nullus irato Jove
 Exsiliat ignis : nullus hyberna nive
 Nutritus agros annis everfos trahat:
 Venena cessent : nulla nocituro gravis 935
 Succo tumescat herba : non sævi ac truces
 Regnent tyranni. Si quod etiamnum est scelus
 Latura tellus, properet ; & si quod parat
 Monstrum, meum sit. Sed quid hoc ? medium diem
 Cinxere tenebræ : Phœbus obscuro meat 940
 Sine nube vultu. quis diem retro fugat,
 Agiturque in ortus ? unde nox atrum caput
 Ignota profert ? unde tot stellæ polum
 Implent diurna ? primus en noster labor
 Cœli refulget parte non minima Leo, 945
 Iraque totus fervet, & morsus parat,

925. *Opta*] Precare, ut impietatem tandem statuatur tuis laboribus. *Farnabius.*

927. *Stet suo*] *Vota hac concipit ac pronunciat Hercules.* Constans & inviolata maneat mundi machina. *Idem.*

928. *Astra inoffensos*] Illa & inconcussa maneat cœli machina. *Delr.*

930. *Ferrum*] Nullus sit ferrus usus nisi in agro colendo, in rustica instrumenta consentur arma omnia. *Farn.*

933. *Ignis*] Fulmen. *Idem.*

934. *Agros*] Sata & agrorum proventus. *Idem.*

939. *Meum*] Me adhuc vivo, me monstrorum domitore, qui illa de-

leam. *Idem.* Sed quid] Arrogantiam hanc Herculis excipit furor, quo correptus videtur, quæ non sunt, videre. *Idem.*

940. *Phœbus*] Obscuratur sol, nulla tamen nube interposita. *Idem.*

941. *Retro*] Orientem versus. *Idem.*

942. *Vnde nox*] A qua cœli parte: vel unde sit ut media die oriatur noctis facies, stellæque appareant. *Idem.*

944. *Primus*] Ecce Leo Cleonæ, qui mihi est laboribus primus, jam verò in Zodiaco positus, minax & Jubam stellis rutilam jactans, uno saltu transmittit signa Autumalia, & Hyemalia. *Idem.*

Jam rapiet aliquid sidus : ingenti minax
 Stat ore, & ignes efflat, & rutila jubam
 Cervice jactat : quidquid autumnus gravis,
 Hiemsque gelido frigida spatio refert, 950
 Uno impetu trasilliet : & verni petet
 Frangetque Tauri colla. *Amph.* Quod subitum hoc ma-
 Quo nate vultus huc & huc acres refers? (lum est?
 Acieque falsum turbida cœlum vides?
Herc. Perdomita tellus, tumida cesserunt freta, 955
 Inferna nostros regna sensere impetus:
 Immune cœlum est ; dignus Alcida labor.
 In alta mundi spatia sublimis ferar:
 Petatur æther, astra promittit pater.
 Quid si negaret? non capit terra Herculem, 960
 Tandemque superis reddit. en ultro vocat
 Omnis deorum cœtus, & laxat fores,
 Una vetante. recipis, & referas polum?

An

948. *Et rutila jubam Cervice jactat.*]
 Sic à Lipsii conjectura receptum est.
 At Etruscus: & rutilam jubam Cervice
 jactans. Quo impellor, ut rectius edi-
 tum ante Lipsium putem, rutilat: sive
 accipias & δειπέως, ut rutilantia si-
 dera dicuntur: sive, quasi τὸ jubam
 bis positum esset: rutilat jubam jactans
 eam cervice mota. Est enim de capil-
 lis idem quod crispare. Sic apud Cato-
 nem, cinem cinere rutilare, & apud
 Tacitum, propexum rutilatumque cri-
 nem. Gronovius.

949. *Quidquid*] Ait videre se leo-
 nem ad saltum paratum, uno saltu
 cuncta autumnalia & hiemalia simul
 signa, medium Zodiacum, transmis-
 surum, ut Taurum, sidus vernale in-
 vadat. *Delrius.* Gravis,] Fœcundus
 fructibus. vel, februm cohorte gra-
 vis. *Farnabius.*

954. *Acieque*] Veluti caligant oculi
 à sublaro de ventriculo vapore: ita ubi
 halitus turbidi ab atra bile sursum fe-
 runtur concipiunturque in cerebri ve-

nis, imaginatio læditur, unde falso
 judicant sensationes: & insequitur ἡ-
 ἐρώδης παρὰ Φεσόνην & μετὰ γο-
 λία, quæ tamen summis ingeniis ple-
 rumque accidit. sic Herculi cœlum fal-
 sum, i. obscurum apparebat, cum su-
 dum esset. *Idem.*

955. *Perdomita*] Terra, mari, in-
 feris devictis restat cœlum viribus
 meis intentatum, quod opus cum la-
 bore meo dignum sit, proxime aggre-
 diar. *Idem.*

957. *Dignus Alcida labor.*] Nic.
 Heinsius legit, Alcida. Gronovius.

959. *Astra*] Sup. v. 23. *Farnab.*

960. *Non capit*] Non est capax mei,
 nihil habet amplius circa quod verfer-
 tur labor meus. Imitatur Varronis il-
 lud apud Nonium de Hercule, *Idcirco*
quem terra non cepit, cœlum recepit. Id.

961. *Superis*] Vel quia, Iove genitum.
 Vel, ex disciplina Platoniorum qui
 animas in cœlis prius fuisse censebant,
 quam in corpora demitterentur. *Id.*

963. *Vna*] In unone. *Idem.* *Recipis.*]

An contumacis januam mundi traho?
 Dubitatur etiam? vincla Saturno exuam, 965
 Contraque patris impii regnum impotens
 Avum resolvam. Bella Titanes parent
 Me duce furentes: saxa cum silvis feram,
 Rapiamque dextra plena Centauris juga.
 Jam monte gemino limitem ad superos agam. 970
 Videat sub Ossa Pelion Chiron suum:
 In cœlum Olympus tertio positus gradu
 Perveniet, aut mittetur. *Amph.* Infandos procul
 Averte sensus: pectoris sani parum,
 Magni tamen, compesce dementem impetum. 975
Herc. Quid hoc? gigantes arma pestiferi movent:
 Profugit umbras Tityus, ac lacerum gerens
 Et inane pectus, quam prope à cœlo lterit?
 Labat Cithæron, alta Pallene tremit,

Ad quam furens convertit sermonem, inquiring, utrum referabis cœlum ô Juno, meque recipies? an majoris me obstantis indignantisque cœli janua difficiata per vim intare? *Farnab.*

965. *Vincla*] Ni facias, Saturnum avum meum vinculis illi à filio Iove injectis exuam, ut regnum à Iove occupatum repetat. *Idem.*

966. *Patris*] Patris mei, id est, Iovis in patrem suum impii. *Idem.* *Regnum*] Regnum insolenter occupatum, Tyrannidem. *Idem.*

967. *Titanes*] Titanis filii, qui patris regni (quo Titanem expulerat Saturnus) recuperandi causa contra Iovem bella moverunt. *sup. v. 79. Id.*

968. *Saxa cum silvis vrabam,*] Quicumque fide suorum *Mss.* hoc relinquerunt, (Delirium fecisse puto) fecerunt, quod Etruscus factum non mutat. Attamen, *feram*, lepidius Gruterus. Memini apud Virgilium 1. Georg. de Eridano: *campoque per omnes Cum scabulis armenta tulit.* Sed nec in altero quidquam illepidi. Nam apud eundem *secunda Aeneide: campoque per omnes*

Cum stabulis armenta trahit. Gronov.

969. *Plena*] Montes Thesaliae, quos incolunt Centauri, supra v. 777. *Farn.*

970. *Monte*] Iter & ascensum ad cœlum struam injecto Pelio Ossa, & huic tertium superstruam gradum Olympum, qui si ad cœlum non perveniat, montem ego illum in cœlum jacularabor. *Idem.*

971. *Ossa Pelion*] Montes Thesaliae. *Idem.* *Chiron*] E Centauris justissimus, qui in cœlum translatus Sagittarius est. *Thyest. 859. Idem.* *Suum*] Montem, quem ipse incoluerat. *Idem.*

975. *Magni*] Vt ut magni. *Idem.*

976. *Quid hoc?*] Imaginatur se videre Gigantes bella Iovi inferentes. *Id.* *Pestiferi*] Perniciosi, anguipedes.

977. *Profugit*] Ruptis vinculis auferit ex inferis Tityus, de quo supra vers. 755. *Lacerum*] Laniatum & exilium jecur. vers. 1206. *Farn.*

978. *Quam prope*] Quam prope cœlum contigit? *Idem.*

979. *Cithæron*] Bœotiae mons. *Id.* *Pallene*] Urbis Thraciae. *Idem.*

Macetumque Tempe. rapuit hic Pindi juga.

980

Hic rapuit Oeten. sævit horrendum Mimas.

Flammifera Erinny's verberere excusso sonat,

Rogisque adustas propius ac propius sudes

In ora tendit. sæva Tisiphone caput

Serpentibus vallata, post raptum canem,

985

Portam vacantem clausit opposita face.

Sed ecce proles regis inimici latet,

Lyci nefandum semen. invisio patri

Hæc dextra jam vos reddet. excutiat leves

Nervus sagittas. tela sic mitti decet

990

Herculea. *Amph.* Quo se cæcus impegit furor?

Va-

980. *Marcentque Tempe.*] Non Tempe profecto, sed sensus hic marcet. Ocius rescribe ex optimo libro: *alta Pallene tremit Macetumque Tempe.* Hic enim, in Macedonia dico, sacro nemore nobilita Tempe, Melæ verbis, 2, 3. Hoc autem vocabulum passim apud Poetas corruptum est. Bis apud Lucanum, lib. 2, 647. *Graforum Macedumque.* & lib. 5, 22. *In Macedum terras:* nam utrobique boni codices, *Macetum.* Vt & apud Silium lib. 13. extremo: *bella vocet Macetum instaurare sub armis.* Et lib. 15. *Macetum subitis percussa ruinis.* Et alibi. *Gronovius. Tempe.*] Sup. vers. 285. *Farnabius.*

981. *Horrendum*] Horrendè. *Idem. Mimas.*] Gigas. *Idem.*

982. *Flammifera*] Face armata furia. *Idem. Verbere*] Flagello. *Idem.*

983. *Rogisque*] Intentat faces in rogis accensas. *Idem.*

984. *Tisiphone*] Vltrix furia anguibus crinita loco Cerberi à me rapti januam custode vacantem opposita face defendit. *Idem.*

987. *Proles*] Hercules filios suos, quos pernicioso furore correptos Lyci esse existimat, interimit. *Idem.*

988. *Invisio*] Demittit vos in Orcum ad patrem à me cæsum. *Idem. Invisio patri* Hæc dextra jam vos red-

det.] Alloquitur per furorem filios suos, quasi Lyci siboles essent. Nihil hic mutant lib. veteres, nihil hucusque suspicari sunt eruditi. Censeo tamen auctorem scripsisse, *Invisio.* Nam in eo est acumen. Solent alias volentes gaudentesque partes recipere liberos, à quibus separari fuere. At vos ille recipiet ingratis, quippe quos superesse mallet & genus propagare & patrem ulcisci. *Gronovius.*

990. *Nervus*] Chorda arcus. *Idem. Sic mitti*] Non à seopo proposito aberrantia, verum quodcumque minabuntur, ferientia. vid. *Oecum v. 1652. Farnabius.*

991. *Quo se cæcus invertegit furor?*] Non esse putat Delirius, cur cuiquam hæc lectio displiceat: at multis placiturum haud dubitat, quod ipse ex Mognuntino, ex Pall. quibusdam protulit Comelinus, *immergit.* Ex multis illis ego quidem non sum: est quoque cur vulgata displiceat: scilicet, quia liber antiquissimus: *quo se cæcus impegit furor?* Quum & in suo Lipsius invenit. Sane *invergere* sensu ignavum & minus efficax quam *impingere*: & est hoc verbum ex crebro Senecæ usurpatum. De ira 2, 8. *Expulso melioris aequiorisque respectu, quocumque visum est, libido se impingit.* Virgilius 5. *Æa. cum*

Vastum coactis flexit arcum cornibus,
Pharetramque solvit. stridet emissa impetu
Arundo. medio spiculum collo fugit
Vulnere relicto. *Herc.* Cæteram prolem eruam, 995
Omnesque latebras. quid moror? majus mihi
Bellum Mycenis restat: ut Cyclopea
Eversa manibus saxa nostris concidant,
Huc eat & illuc aula disjecto objice,
Rumpatque posteis. columen impulsum labet. 1000.
Perlucet omnis regia. hic video abditum
Gnatum scelesti patris. *Amph.* En, blandas manus
Ad genua tendens, voce miseranda rogat.
Scelus nefandum, triste, & aspectu horridum,
Dextra precante rapuit, & circa furens

1005

Bis

Troia Achilles Exanimata sequens impingeret agmina muris. Gronovius. *Amph.* Herculem è scena ne pueros coram trucidet exeuntem insequitur observaturus quid agat, redit, narratque, quid intus gestum sit. Farnabius. Veteri, cæcus impedit, sed apparet ante fuisse, impedit. crasum est. *Lipsius.*

994. *Medio spiculum*] Hoc est, per medium collum transivit. Fugisse autem dicit, ut sagittæ emissæ velocitatem indicet. *Delrius.*

995. *Cæteram*] Prius hîc omnia loca abdita scrutabor, deinde excindam Mycenæ & ulciscar Eurythæum regem Mycenarum, qui mihi tot dura imperavit. *Farnabius.*

997. *Cyclopea*] Mycenæ Cyclopium opus perhibentur, eorum, qui turrium construendarum inventores feruntur, numero septem è Lycæa, ἵνα τεῖχος λάβῃα κελώπων, ἢ ὀνία νέμοντες. *Eurip.* Troad. verum omnia magnæ molis opera Cyclopium credebantur, Μῶνια magna vides manibus fabricata Cyclopium. Idem.

999. *Aula disjecto objice*] Flor. dejecto. *Petronius:* sera sua sponte delapsa cecidit, reclusaque subito fores admisse-

runt intrantem. *Ovidius lib. 14. porta cecidisse repagula.* Gronovius.

1000. *Columen.*] Hoc est, culmen, sic passim capit noster. *Delrius.*

1001. *Procumbat omnis regia*] Etruscus: *Perlucet omnis regia.* Passim scilicet patieribus columnisque dejectis perforata. Sic furens imaginatur. *Plautus Rudente: Ita omnes de tecto deturbavit regulas. Illustriores fecit, fenestrasque indidit.* *Virgilius lib. 9. Æneid. Qua rara est acies, interlucetque corona Non tam spissa viri.* *Frontinus Strateg. 2, 3. ea ipsa intervalla expeditis veliibus implevit, ne interluceret acies.* *Gron.* *Hic video*] Alterum è liberis suis comprehendit, receditque è scena. *Farn.*

1002. *En, blandas*] *Riccus lib. 1. de imitat. omnia putat in Scenâ coram geri. Melius Oblanca; Amphitruonem tanquam introsipientem ista loqui; sic tamen, ut cum hæc intus gerantur, quancumque loquitur, quasi per transennam populum adspiciat, Hercules vero ista gerens non videatur à populo, sed audiaur tantum.* *Delr.*

1003. *Genua*] *V. Troad. vers. 689. Farnabius.*

1005. *Dextra precantem rapuit.*] *Etruscus:*

Hæc
Bis ter rocam
Sonnit, cerebr
Attilera parv
Mogara, furem
Hæc. Licet
Pretet undecun
Amph. Quo mi
Nullus saluti
Amplectere
Lenire tenet
Agroce Mog
Habitique re
Hæc. Teneo
Iteque prest
Sed ante mat
Meg. Quo te

Etruscus: pre
bat, illum pre
dere supplicia
spicere Amphit
canda ante par
cunctas op par
1007. *Omnia*
rem Mæ, omnia
1004. quorodo
vulgæ nam in f
tecta dicit cecid
tescillat, q
1005. Hic
1006. Hic
1007. Hic
1008. Hic
1009. Hic
1010. Hic
1011. Hic
1012. Hic
1013. Hic
1014. Hic
1015. Hic
1016. Hic
1017. Hic
1018. Hic
1019. Hic
1020. Hic
1021. Hic
1022. Hic
1023. Hic
1024. Hic
1025. Hic
1026. Hic
1027. Hic
1028. Hic
1029. Hic
1030. Hic
1031. Hic
1032. Hic
1033. Hic
1034. Hic
1035. Hic
1036. Hic
1037. Hic
1038. Hic
1039. Hic
1040. Hic
1041. Hic
1042. Hic
1043. Hic
1044. Hic
1045. Hic
1046. Hic
1047. Hic
1048. Hic
1049. Hic
1050. Hic
1051. Hic
1052. Hic
1053. Hic
1054. Hic
1055. Hic
1056. Hic
1057. Hic
1058. Hic
1059. Hic
1060. Hic
1061. Hic
1062. Hic
1063. Hic
1064. Hic
1065. Hic
1066. Hic
1067. Hic
1068. Hic
1069. Hic
1070. Hic
1071. Hic
1072. Hic
1073. Hic
1074. Hic
1075. Hic
1076. Hic
1077. Hic
1078. Hic
1079. Hic
1080. Hic
1081. Hic
1082. Hic
1083. Hic
1084. Hic
1085. Hic
1086. Hic
1087. Hic
1088. Hic
1089. Hic
1090. Hic
1091. Hic
1092. Hic
1093. Hic
1094. Hic
1095. Hic
1096. Hic
1097. Hic
1098. Hic
1099. Hic
1100. Hic
1101. Hic
1102. Hic
1103. Hic
1104. Hic
1105. Hic
1106. Hic
1107. Hic
1108. Hic
1109. Hic
1110. Hic
1111. Hic
1112. Hic
1113. Hic
1114. Hic
1115. Hic
1116. Hic
1117. Hic
1118. Hic
1119. Hic
1120. Hic
1121. Hic
1122. Hic
1123. Hic
1124. Hic
1125. Hic
1126. Hic
1127. Hic
1128. Hic
1129. Hic
1130. Hic
1131. Hic
1132. Hic
1133. Hic
1134. Hic
1135. Hic
1136. Hic
1137. Hic
1138. Hic
1139. Hic
1140. Hic
1141. Hic
1142. Hic
1143. Hic
1144. Hic
1145. Hic
1146. Hic
1147. Hic
1148. Hic
1149. Hic
1150. Hic
1151. Hic
1152. Hic
1153. Hic
1154. Hic
1155. Hic
1156. Hic
1157. Hic
1158. Hic
1159. Hic
1160. Hic
1161. Hic
1162. Hic
1163. Hic
1164. Hic
1165. Hic
1166. Hic
1167. Hic
1168. Hic
1169. Hic
1170. Hic
1171. Hic
1172. Hic
1173. Hic
1174. Hic
1175. Hic
1176. Hic
1177. Hic
1178. Hic
1179. Hic
1180. Hic
1181. Hic
1182. Hic
1183. Hic
1184. Hic
1185. Hic
1186. Hic
1187. Hic
1188. Hic
1189. Hic
1190. Hic
1191. Hic
1192. Hic
1193. Hic
1194. Hic
1195. Hic
1196. Hic
1197. Hic
1198. Hic
1199. Hic
1200. Hic

Bis ter rotatum misit: ast illi caput
Sonuit; cerebro tecta disperfo madent.

At misera parvum protegens natum sinu

Megara, furenti similis e latebris fugit.

Herc. Licet Tonantis profuga condaris sinu,

Petet undecunque temet hæc dextra, & feret.

Amph. Quo misera pergis? quam fugam; aut latebram

Nullus salutis Hercule infenso est locus: (petis?

Amplectere ipsum potius, & blanda prece

Lenire tenta. *Meg.* Parce jam conjux precor,

Agnosce Megaram; natus hic vultus tuos,

Habitusque reddit: cernis, ut tendat manus?

Herc. Teneo novercam: sequere, da pœnas mihi,

Jugoque pressum libera turpi Jovem.

Sed ante matrem parvulum hoc monstrum occidat.

Meg. Quo tendis amens? sanguinem fundes tuum?

Amph.

Etruscus: precante. Manu, qua rogabat, illumprehendit: nam manus tendere supplicantium. *Gronovius.* Introspiciens *Amphitryon* narrat quam miseranda morte perierit puer à patre circumactus & parieti allisus. *Farnab.*

1007. Sonuit: cerebro tecta] Ita noxam. *Mil.* unus tantum, Sonuit cerebro

terra; quomodo peperam hætenus vulgaur. nam in sublime missus infans tecta asperit cerebro, non terram. Sed nec illud *Sonat*, quod nonnalli modo revocarunt, hæc convenit, planeque abijt à *Mil.* *Gruterus.*

1008. Misera] *Megara* infantem complexa fugit è penetralibus quibus latuerat, quam insequitur *Hercules*, per furorem *Iunonem* eam esse putans. *Farn.*

1010. Licet] *Confugas* licet in complexum *Iovis* tui, ego te insequutus inde eripiam. *Idem.*

1012. Quam fugam aut latebris peti- tu?] *Etruscus*, latebram. *Cicero* 2. de divin. Sed te mirificam in latebram conjecisti. Et infra nos: latebram longinquam abditam. Et itatum: *Hercule*

infecto: ut & omnes *Delii*. non infenso. *Malit* autem *N. Heinfius*: Nullus saluti est *Hercule* infesto locus. *Gronovius.*

1016. *Megaram*] Me uxorem tuam. *Farnabius.* Vultus] *Filius* hic facie & corpore patrem suum refert cum matris pudicitie argumentum, tum causa satis digna cur & ipsi parcas. *Idem.*

1017. Cernis.] Cernis ut ad te tendat manus supplices? *Idem.*

1018. Teneo novercam:] Videtur sibi *Iunonem* tenere in uxore, eamque interficit. *Idem.* Sequere,] *Filios* tuos ad necem vel me trahentem. *Amoverque* è scena intus digna geri. *Idem.* Da pœnas] Tot laborum mihi imperatorum, odii que tui in me. *Idem.*

1019. Ingoque] *Zelotypæ* & *Rixosæ* conjugio. *Idem.*

1020. Ante] Vel in conspectu matris, vel priusquam matrem interficiam. *Idem.* Parvulum hoc monstrum auferam.] *Simplicius* *Etruscus*: monstrum occidat. *Gronovius.*

1021. Sanguinem.] *Filium*, quem ipse genuit. *Farnab.*

E 4 1022. Pa-

Amph. Pavefactus infans igneo vultu patris
 Perit ante vulnus: spiritum eripuit timor.
 In conjugem nunc clava libratur gravis.
 Perfregit ossa: corpori trunco caput
 Abest, nec usquam est. cernere hoc audes nimis
 Vivax senectus? si piget luctus, habes
 Mortem paratam, pectus in tela indue;
 Vel stipitem istum cæde monstrorum illitum
 Converte. falsum ac nomini turpem tuo
 Remove parentem, ne tuæ laudi obstrepat.
 Thes. Quo te ipse, senior, obvium morti ingeris?
 Quo pergis amens? profuge, & obtectus late,
 Unumque manibus aufer Herculeis scelus.
 Herc. Bene habet: pudendi regis excisa est domus, 1035
 Tibi hunc dicatum maximi conjux Jovis

Gre-

1022. Pavefactus] Vide quæ ad
 vers. 991. & vers. 1004. Idem. Igneo]
 Ardentibus & scintillantibus Hercul.
 furiosi oculis. Et igneo quodam splen-
 dore radiasse Hercul. oculos tradidit Ion
 Chius. Idem.

1023. Perit] Timore exspiravit in-
 fans, antequam percussus sit. Idem.
 Spiritum rapuit timor.] Etruscus &
 Vossianus: eripuit. Gronovius.

1025. Trunco] Detruncato. Farn.
 1026. Nec usquam] Caput clava
 concisum in minuta fustula & contri-
 tum petiit, evanuitque more anima.
 Idem. Cernere] Cur hac in tempora
 duro? Cur diu vivendo ea, quæ nolo vi-
 deo? Imò cur sustineo videre aur tam
 tuiti spectaculo supersum? Idem.

1027. Habes] Habes mortem ad
 manum, portum & libertatem abhis
 malis. Stoics, sup. v. 425. Idem.

1029. Vel stipitem] Objice te clava
 isti Herculis. Idem.

1030. Converte.] In me. Idem.
 Falsum] Me patrem tuum falso habi-
 tum, cum lup. vere sit & qui gloriæ
 tuæ splendorem obscurare possim, amo-
 ve neci datum, Et hæc dicit irritans &

provocans Herculem, ut & eum tollat,
 Idem.

1032. Quo te ipse, genitor, obvium]
 Agnoverat Lipsius posse ferri ex more,
 quo senes omnes patres dicimus: ta-
 men cum hæc Thesei sint verba, non
 esse causam, cur non staret ad veteri &
 veritate: te ipse, senior. Repugnavit
 amicis, quasi alterum sit adfectui mag-
 nis movendo, cum minus sit senem
 occidere quam patrem. Inde fidenter
 Gruterus, apage, inquit, illum, qui
 contextui inducit, senior: cui nullus
 faveat Pall. Tanto hercle pejores. Faveat
 enim illi vetustissimus liber, nec indig-
 er affectus illa significatione locus.
 Pat culpa librariorum apud Statium in
 Lactimis Etrusci, ubi fecere, genitor
 mirissime patrem, pro senior, quod vult
 res & libri veteres. Gronovius.

1033. Profuge,] Ne & te patrem
 occidat. Farnabius.

1035. Pudendi] Lyci tyranni, ut
 putabat. Idem.

1036. Tibi hunc] Hoc dicit in lu-
 nonis, quæ Lyco favebat, irrisionem,
 nimis autem vere prædicat se Iunoni ro-
 ta soluisse, neque enim quicquam Iunoni

Gregem cecidi. vota perfolvi libens
 Te digna: & Argos victimas alias dabit.
Amph. Nondum litasti nate, consumma sacrum.
 Stat ecce ad aras hostia, expectat manum 1040
 Cervice prona. præbeo, occurro, insequor:
 Macta. Quid hoc est? errat acies luminum,
 Visusque mæror hebetat. An video Herculis
 Manus trementes? vultus in somnum cadit,
 Et fessa cervix capite summissa labat; 1045
 Flexo genu jam totus ad terram ruit:
 Ut cæsa silvis ornus, aut portus mari

Da-

amplius in votis erat, quam ut uxorem & liberos interimeret. atque furens obliuiscitur se modo Iunonem voluisse occidere. Farnabius.

1048. *Te digna*] Mihi infestus & malos mactavi infesto maloque numini. *Vel, digna te crudeli numine. Idem.*
Et Argos victimas alias dabit.] Nicol. Heinlius legebat: *at Argos.* Gronov. Argos profectus tibi & Eurystheum mactabo. Eurysth. quidem Mycenæarum rex, sed Argos & Mycenæ potæ confundunt. *Farnabius.*

1039. *Nondum*] *Vrgest* Hercul. *Amphitryon iniquus*, uxori & liberis à te cæcis ego supersum, ego placida ante aras hostia sto, mortem à te expectans, expetens. *Idem.*

1042. *Errat acies luminum.*] *Herc.* vehementi labore exagitantis furia defatigatus, tremebundus denique in somnum labitur. Sic autem Sophocles *Ajacem*, Euripides hunc ipsam *Herculem* consopitos prius inducunt, quam menti restitutos. vers. 1050. & 1078. *Idem.*
 Hoc *Stesichorus* & *Panyasis* tradidere, addunt *Thebani*, præ insaniâ ipsum quoque *Amphitryonem* fuisse occisurum, nisi lapide à *Minervâ* jacto ictus somno se dedisset, eumque lapidem vocant, auctorem reminiscencia. ita *Pausan.* in *Bocot.* seu lib. 9. *Delrius.*

1043. *An video*] *Fallor an video, &c.* *Farnabius.*

1045. *Et fessa cervix*] *Nimii labores somnum conciliant.* nam illis vehementes calor excitatur; quo liquantur humores; hi cerebrum petentes ibi refrigerantur, & densati somnum adferunt: vel cum labore nimio vitales spiritus consumantur, refrigeratum corpus vim somni profertè non valet, sed opprimitur. Vide *Argentierum* lib. de somno. unde mirari non oportet tam laboriosum furorem *Herculi* somnum excitasse. *Delrius.*

1047. *Ut cæsa silvis ornus,*] *Virg. 2. Æneid.* *Ac veluti summis anti quam in montibus ornus cum ferro accisam, crebrisque bipennibus instant. Ervære agricolæ certatim: illa usque minatur, Et tremescit cæsa comam concusso vertice nutat, Vulneribus donec paulatim evicta, supremum Congemuit, traxitque jugæ avulsa ruinam.* Simili comparatione tribus locis *Iliad. d. v. & w.* usus fuit *Homerus*: item *Lucanus* lib. 1. *Pharsal.* & *Statius* lib. 9. *Thebaid.* *Aut portus mari datura moles.*] Sic *Virgil. 9. Æneid.* *collapsarunt immania membra. Dat tellus genitum, & clypeum super intonas ingens: Qualis in Euboico Bajarum litore quondam Saxeæ pila cadit; magnis quam molibus ante Constructam faciunt ponto: sic illa ruinam Pronat trahit, penitusque undis illifareumbit.* *Delrius.* *Aut portus*] *Aut par rupis excisse & ruentis in mare, quæ*

Datura molēs. vivis? an leto dedit
 Idem, tuos qui misit ad mortem, furor?
 Sopor est, reciprocos spiritus motus agit, 1050
 Detur quieti tempus, ut somno gravi
 Vis victa morbi pectus oppressum levet,
 Removete famuli tela, ne repetat furens.

obsequio suo tranquillum reddat mare,
 portumque efficiat. *Farnabius.*

1048. *Motus,*] Scilicet arteriarum.
Vivis?] *Appropinquans Amphitryon*
 inquit, vivis-ne, an idem furor qui te
 tuos occidere coëgit, & te interfecit?
Farnabius.

1050. *Sopor est,*] Hoc dicit tacta
 arteria vel observatis spirituum meatibus.
Idem.

1051. *Ut somno gravis Vis victa,*]
 Immo, somno gravi Vis victa morbi,
 ut habet Etruscus. Tali enim opus est
 adversus ingentem vim mali. *Infra:*
Freme devinctum torpore gravi. *Statius*

lib. 10. & *Aomis longe gravis imminet*
avis. Sic contra *leves* eorum, qui non
 secure dormiunt ac supine. *Horatius:*
Nec leves somnos timor aut cupido Sor-
didus aufert. Medici Latini somnum
 gravem & contra naturam vocant *pres-*
suram. *Cælius Aurelianus l. 1. Acut. 17.*
Atque hæc omnia gravando pressuram
magis quam somnum facere videntur.
Idem alibi oppressionem dicit. Gronov.
Ut somno gravis] Vide quæ ad v. 1041,
Farnabius.

1053. *Tela,*] Clavam, arcum, &
 sagittas ne à somno furens repetat.
Idem.

CHORUS THEBANORUM.

Deos, Sidera, & elementa quæ lymphatis, lunaticis, & mente captis
 dominantur, in luctum, commiserationem & auxilium Herculis Cho-
 rus advocat; somnum, qui furorem sedare solet, precatur, ut gravi
 sopore pressum Herculis menti restituat, pueros denique cæsos deslet.

Lugeat æther, magnusque parens
 Ætheris alti, tellusque ferax, 1055
 Et vaga ponti mobilis unda.
 Tuque ante omnes, qui per terras,
 Tractusque maris fundis radios,
 Noctemque fugas ore decoro,
 Fervide Titan. obitus pariter 1060
 Tecum

1054. *Lugeat æther,*] Cælum cœ-
 lique creator. *Cleanthes, Anaxime-*
nes aliique cum philosophi veteres
tum poëtæ æthera summum Deum
nuncupabant. Tum pater omnipotens
fœcundis imbribus æther, &c. Alii, Æ-
ther Cæli pater, Cælum Saturni, &c.

Cum vero æther sive aër sapissime pro
 Iove ponatur, exponas licebit, Iupi-
 ter Iovisque pater Saturnus calamita-
 tem Herculis filii & nepotis lugeant.
Farnabius.

1057. *Tuque]* O sol; supra vers. 36.
 & vers. 881. *Idem.*

Tecum Alcides vidit & ortus,
 Novitque tuas utraque domos.
 Solvite tantis animum monstribus;
 Solvite superi: rectam in melius
 Flectite mentem. tuque ô domitor 1065
 Somne malorum, requies animi,
 Pars humanæ melior vitæ,
 Volucer, matris genus Astrææ,
 Frater duræ languide Mortis,
 Veris miscens falsa, futuri 1070
 Certus, & idem pessimus auctor:
 Pater ô rerum, portus vitæ,
 Lucis requies, noctisque comes,
 Qui par regi famuloque venis,
 Placidus fessum lenisque fovens: 1075
 Pavi-

1063. *Tantis*] Tam nefando & monitroso furore. *Farnabius*.

1064. *Solvite superi:*] *Etruscus*: *Solvite ô superi*. *Gronovius*.

1065. *Domitor Somne laborum,*] Non modo omnes Deltii, sed *Etruscus* etiam & *Vossianus*, *malorum*. Et hoc certe hic expressius, et si alterum vocabulum pro altero sæpe ponatur. Sic & *labor* significat malum, quo corpus animusve laborat, & *malum* sæpe idem quod *labor*, quo exercitatur, fatigamur. *Virgilius*: *Adfuerumque malo Ligurem*. Idem de vitibus: *dum frons tenera imprudensque laborum*. Rursum: *sublevat morbi tristisque senectus Et labor*. *Gronovius*:

1067. *Melior*] Quæ nec agit nec cogitat malum, raro patitur. *vel*, quoniam quibusdam magnam si non majorem vitæ partem absumat, quid si dicamus, *major pars*, ut, *at bona pars procerum pro magna*. *Perf. 2. sat. Farnabius*.

1068. *Volucer,*] Oalate somne. filium autem *Iustitiæ Astrææ* gigantis filia vocat, quod beneficio *Iustitiæ* tuto & secure dormitur, qui tamen plerif-

que *Noctis* & *Erebi* filius dicitur. unde & addit *Frater*, & c. *Idem*.

1069. *Frater*] *Frater Mortis*, quæ ex eadem progenie. *Idem*.

1070. *Veris miscens falsa,*] *Insomnia* vera quandoque, falsa ut plurimum, ut quæ ex *Eburnea porta*. *Idem*.

1071. *Pessimus*] *Frequentiora* enim *somnia* vera ex mentis præfagæ metu, quam læta ex spe. *Idem*.

1072. *Pater*] *Chaos* & *tenebræ* primæ. *Vel*, qui digestionem jivas, alis, viresque reparas, adeoque genitalis. *Idem*.

1073. *Lucis*] *Laboris diurni*. *Idem*.

1074. *Par regi*] *Ex æquo*. *Idem*.

1075. *Lenisque fovens;*] *Ab Sciliger* est: nam prius vulgari, *foves*. Sed altius sedit *ulcus*, idque tolles trajecto hoc versu scriptoque, ut *Florentiæ* habebit: *famuloque venis, Pavidum leti genus humanum Cogis longam discere mortem; Placidus fessum lenisque fove: Preme devinctum, & c. Quod si defectus præpositionis displicet, quamvis satis frequens, lege: Pavidum & leti*. *Gronovius*.

Pavidum leti genus humanum
 Cogis longam discere mortem:
 Preme devictum torpore gravi.
 Sopor indomitos alliget artus;
 Nec torva prius pectora linquat,
 Quam mens repetat pristina cursum,
 En, fusus humi sæva feroci
 Corde volutat somnia. nondum est
 Tanti pestis superata mali:
 Clavæque gravi lassum solitus
 Mandare caput, quærit vacua
 Pondera dextra, motu jactans
 Brachia vano: nec adhuc omnes
 Expulit æstus. sed, ut ingenti
 Vexata Noto servat longos
 Unda tumultus, & jam vento
 Cessante tumet. pelle insanos
 Fluctus animi. redeat pietas,
 Virtusque viro: vel sit potius
 Mens vesano concita motu;
 Error cæcus, qua cœpit, eat.

1080

1085

1090

1095

SOLUS

1077. *Mortem:*] I. Douçca fil. legit Noctem. Nox autem longa mors est, cuius somnus imago, & alioqui cum somnus censeatur mors brevis; haud male dicatur assuescere nos longæ illi morti & perpetuo dormiendæ. *Farnabius.*

1078. *Preme*] Tantisper dormiat quoad concoxerit perniciosum hunc humorem, qui furoris causa. *Idem.*

1082. *En, fusus*] Veluti, si quando mare ventorum vi agitur, etiam si ponant venti, non tamen statim cessat undarum æstus: ita quamvis Hercules $\mu\epsilon\lambda\alpha\gamma\chi\lambda\mu\theta\eta\nu\ \pi\epsilon\iota\theta$ somno mulceatur ac sedetur, non tamen plane atrum atque actem humorem expiravit. videte enim quam turbida etiam dormientem vexent insomnia, per somnum enim clavam quærit, quam

dormiturus capiti supponere solet. *Id.* *Sæva feroci*] Quia humor ille ater & acer, quo Hercules abundabat, talia somnia solet excitare, ut sanguineus placida, testibus Hippocrate & Aristotele in libris de Insomniis. accedit, quod furiosi & melancholia perciti flatibus abundant, à quibus immodice concitati humores, monstruosas & contrafactas reddunt imagines, ut in aqua commota videmus. *Delrius.*

1086. *Vacua*] Nec enim invenit, quod quærit. *Farnabius.*

1087. *Pondera*] Clavam. *Idem.*

1089. *Sed,*] Vel etiam furore detineatur. ita nec ipse quod admiserit scelus agnosceret, nec crimini dabitur illi, cui furor arbitrii libertatem ademit. *Idem.*

1097. 84

He r.
 Solus te jam p
 Furore intone
 Sors est man
 Nunc Hercu
 Pectora p
 Ferre lacert
 Victrice ma
 Audiat æthe
 Regina pol
 Qui colla g
 Imo latiam
 Refonct m
 Latæque pa
 Es, qui mel
 Senierat, &
 Pectora r
 Non lun
 Uno pla
 Et tu c
 Suspenti

1097. Sol
 dum est ipoc
 fectus & mal
 fectimonia, &
 me vero si sub
 inque Heru
 lantate. Farn
 1100. Vex
 genium ceter
 Idem.
 1104. C
 lu 88. Idem.
 gina inferenc
 subiecti vulg
 lu 66. Idem
 1107. Re
 gna hoc est
 hoc est, Pro
 quæque, Re
 1107. Ce

Phaetreaque graves, date sava fero
 Verbera tergo: cædant humeros
 Robora fortes, stipesque potens
 Duris oneret pectora nodis:
 Plangant tantos arma dolores.
 Non vos patriæ laudis comites,
 Ulti sævo vulnere reges;
 Non Argiva membra palæstra,
 Flectere docti, fortes cæstu,
 Fortesque manu; jam tamen ausi
 Telum Scythici leve coryti

1120

1125

Missum

1117. *Phaetreaque leves,*] Possis credere leves, quasi exhaustas. Sed mox appellatur, ut tum quoque erat, *Lernæis frequens Phaetrea telis.* Magisque convenit Herculeis viribus, ut Choro videantur graves, quod habet Etruscus. Gronovius.

1119. *Robora*] Clava cæditæ & gravate pectus, humeros, tergum Herculis, exigiteque penas ab eo, quod vobis abusus sit. Farnabius.

1120. *Duris oneret pectora nodis:*] Sic Plautus Amphitruone: *Onerandus est pugnis probe.* Sed vide ne nimis Comicum sit. Vellem in Mss. repetissem: *Duris urat pectora nodis. Ut virgis uris, & subverbustus.* Gronovius.

1122. *Non vos*] Vos ò Herculis pueri misere peristis, priusquam paternam gloriam possitis per atatem emulari, & morte tyrannos plectere. Farnabius.

1123. *Savo*] Lexitur & savos. quod non displicet. Idem.

1124. *Argiva*] Synecdoche pro Græca. Idem. *Palæstra,*] Palæstra & cæstu pro integro pentastilo. Idem. Palæstram à quodam Mercurii filio inventam & nominatam, prodidit Philostratus in Imaginibus. Horatius ipsi Mercurio hanc laudem tribuit l. 1. Od. 10. Pausanias in Attic. Theodorat exercitatio liberalis, juxta illud Terentii: *Fac periculum in literis, in*

palæstra, in musicis; Que liberum est equum scire adolescentem, fallerem dabo. In Arcadiâ inventam scribit Philostratus; noster vocat *Argivam* communinomine, pro Græcâ, utin illo — *qua vecti Argivi delecti viri.* Palæstra proprie luctationem significat; sed hic, ut alias sæpe, integrum Pentastylum, seu Quingertium, quo tota puerorum ingenuorum exercitatio constabat: nempe disci jactum, cursum, saltum, luctam, jaculationem, Delirius.

1127. *Telum Scythici leve coryti*] Scribe cum Florentino: *Scythici leve coryti Missum certa librare manu.* Gronovius. *Telum*] Sagittas. Farnab. *Scythici*] Hoc ait, quia Scythæ puerulos adhuc filios sagittis affluefaciebant: ita singularem dexteritatem sibi parabant, & eâ genti suâ laudem, quare Lucanus de Parthis, Scytharum sobole, lib. 8. *Nec puer aut senior lethales tendere nervos Segnis, & à nullâ mors est incerta sagittâ.* Delirius. *Coryti*] Errant in hoc nomine recentiores, qui primam corripunt, & ultimam aspirant: dissentiunt in exponendo veteres: nam Servius corytum interpretatur phaetram, Nonius Marcellus missile. Latini in pronunciendo tenuem, quæ est apud Græcos, mutant in mediam. Est autem *κορυτός, τοξοβύχη:* & Silius poeta, qui corytum

Hæ
 Missum certa
 Tuncque fug
 Nondumque
 Ite ad Sygjos
 Ite innocua
 Limite vita
 Patriusque
 Genus, ò po
 Triste labo
 Vite reges
 tem vocat sagitt
 celli Imperium
 quodpote prob
 ite enim ponit
 Vigiliis: item
 dicit: Ille pæce
 plectere vult
 Sarmata; Ser
 Leve telum
 pondere mi
 tim.
 1129. Th

Hæ
 Parules expe
 ungerfer
 it. dicitur
 Quis h
 Quis h
 Glac
 Extre
 Quas tr

1139. Ca
 1140. No
 1141. Oce
 Item
 1144. Mo

Missum certa librare manu,
 Tutosque fuga figere cervos,
 Nondumque feræ terga jubatæ; 1130
 Ite ad Stygios umbræ portus,
 Ite innocuæ, quas in primo
 Limine vita scelus oppressit
 Patriusque furor: ite infaustum
 Genus, ô pueri, noti per iter 1135
 Triste laboris: ite, iratos
 Visite reges.

tum vocat sagittiferum, ostendit Marcelli interpretationem esse falsam, quod poëtae probant meliores; separatim enim ponit corytum & arcum Virgilius: item corytum & tela Ovidius: ille præterea testatur ejusmodi pharetâ usos Etruscos; hic Getas & Sarmatas; Seneca hoc loco Scythas. *Leve telum* heic intelligo, habile & pondere minus onerosum. *Fabrizius.*

1129. *Tutosque*] Qui pedum velo-

itate freti, salutis fiduciam in fuga ponunt. *Farnabius.*

1130. *Nondumque*] Necdum ausi estis leonem jubatum aggredi. *Idem.*

1135. *Noti*] Generaliter, vel, noti patri vestro qua descendit, rediitque. *Idem.*

1136. *Iratos*] Plutonem & Proserpinam patri vestro indignatos propter vim illatam, vel, ut vers. 610. tristes deos, vel Tyrannos quos Hercul. demiserat. *Idem.*

ACTUS QUINTUS.

HERCULES. AMPHITRYON. THESEUS.

Hercules experrectus & menti restitutus, postquam suos à se interfectos comperisset, manus sibi inferre parat: patris precibus victus sibi parcat, Aibenasque Thesei consilio purgandus proficiscitur.

Quis hic locus? quæ regio? quæ mundi plaga?
 Ubi sum? sub ortu Solis, an sub cardine
 Glacialis Ursæ? nunquid Hesperii maris 1140
 Extrema tellus hunc dat Oceano modum?
 Quas trahimus auras? quod solum fesso subest?

1139. *Cardine*] Polo Artico. sup. vers. 6. *Farnabius.*

1140. *Nunquid*] Aut in Hispania ubi Oceanus terræ facit terminum. *Idem.*

1141. *Modum*] Finem, terminum.

Certe ita apud Horatium, modus agri non ita magnus, dicitur. *Delrius.*

1142. *Quas trahimus auras?*] Superas aut inferas? vel sub quo caelo? in qua regione? *Quia subdit,* quod solum fesso subest. *Farnabius.*